بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی بڕگە(1)لە ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی، هەموار کراوو، لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق لە دانیشتنی ژمارە (17)ی ڕۆژی (2007/5/15) ی خۆیدا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(12)ی ساڵی 2007

یاسای وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، بۆ مەبەستی ئەم یاسایە ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان– عێراق .

دووەم:وەزارەت : وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

سێیەم: وەزیر : وەزیری کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

چوارەم: بریکاری وەزارەت : بریکاری وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

پێنجەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی.

کار وئەرکەکانی وەزارەت

ماددەی دووەم:

وەزارەت ئەم کارو ئەرکانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: بەرجەستەکردنی بەها مرۆڤایەتیەکانی کار وپشتگیریی وچاودێری کردنی بەو ناوەی کە کۆڵەکەیەکی بنەڕەتییە لە هێنانەدی ئەو ڕاپەڕینەی کە هەرێم لە هەموو مەیدانەکاندا بە خۆیەوە دەبیێ.

دووەم: کارکردن لە پێناوی ئەوەی هەموو کرێکارەکان بیمی کۆمەڵایەتی بیانگرێتەوە و چاودێری کۆمەڵایەتی پێویست بۆ خۆیان وخێزانەکانیان دابین بکرێ.

سێیەم: فەراهەم كردنی دەرفەتی كاری هاوشان لە بەردەم هەر كەسێكی توانای هەبێ، بەو ناوەی كە كار ماف وئەركێكە پێویست دەكات بەشداریی لە بنیاتنانی كۆمەڵگاو پەرەپێدانی بكات وكار لە پێناوی چارەسەر كردنی دیاردەی بێ كاری بكات.

چوارەم: بڵاوكردنەوەی هوشیاریی پیشەیی بە جۆرێكی وا پاراستنی مرۆڤ وشوێنی كار وپاراستنی ئامێر دەستە بەربكات و سنوورێك بۆ رووداوو پێكاوەكانی كاركردن و نەخۆشییەكانی پیشە دابنێ و بەشداریی لە ئامادەكردنی كادیری پیشەیی بە هاوئاهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەكاندا بكات.

پێنجەم: ئەو پەڕی بایەخ بدرێت بە پرۆسەی خۆپاراستن لە كەتنكردن وچاودێری ئەو خێزانانەش بكرێ كە كێشەی كۆمەڵایەتیان هەیە و دەستیان بگیرێ بە جۆرێك كە بكەونە بارێكی گونجاوی وا كە بتوانن بەهۆشیاری ودڵسۆزی بەشداریی لە بنیاتنانی كۆمەڵگا بكەن وكار لە پێناوی نەهێشتن وچارەسەركردنی دیاردەی دەرۆزەكردن بكەن.

شەشەم: گەشە پێدانی كۆمەڵگا بەجۆرێكی وا كە بەشدارییەكی كاریگەر لە پرۆسەی گۆڕانكارییە دیموكراتیەكاندا بكەن وریز لە مافەكانی مرۆڤ بگرن لە رێگەی گۆڕینی ئەو دیاردە كۆمەڵایەتییانەی كە رێگە لە پەرەسەندنی كۆمەڵگا دەگرن.

حەوتەم: شیاندنی منداڵ وخاوەن پێویستیە تایبەتیەكان لە رووی پەروەردەیی وپیشەیی وكۆمەڵایەتییەوە، بە جۆرێكی واكە بەشداریی كردنیان لە پرۆسەی گەشەسەندن وئاوەدان كردنەوە و نەهێشتنی كاریگەریی سایكۆلۆجی وكۆمەڵایەتی دابین بكات،كەرێ لەو بەشداربوونەیان دەگرن.

هەشتەم: گرنگیدان بە خێزانی قوربانییانی پرۆسەكانی ئەنفال وكیمیاباران ودابین كردنی چاودێری كۆمەڵایەتی وسایكۆلۆجی پێویست بۆیان، بە جۆرێكی وا كە گونجاو بێت لەگەڵ ئەو كارەساتانەی لەسەریان هاتووە وئەمەش بە هەماهەنگی كردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكاندا دەبێ.

نۆیەم: شیاندنی هاووڵاتییان لە ڕووی پیشەیی وكۆمەڵایەتی لە رێگەی یارمەتیدانیان بۆ بەرپاكردنی پرۆژەی بەرهەمهێنی خێزانییەوە.

دەیەم: كاركردن بۆ هوشیار كردنەوەی كۆمەڵگا وبڵاوكردنەوەی پرەنسیپ و بەهای باش لە رێگەی كردنەوەی خول وسەردانی مەیدانی بۆ خێزان بە بەشداریی كردنی هۆیە هەمە جۆرەكانی راگەیاندن.

یازدەم: پێشكەش كردنی یارمەتی دارایی پێویست بۆ ئەو دەستكورت و هەژارانەی كە ناتوانن كاربكەن وسەرچاوەی دیكەی ژیانیشیان لە بەردەمدانییە.

دوازدەم:بەشداریی کـردن لەسـەر ئاسـتی عـیراق ودەولـەتان لـەو چـالاکییانەی کـە پەیوەنـدییان بـە تایبەتمەندیی یەکانی وەزارەتەوە هەیە.

سێزدەم:مۆڵەت پێدانی تایبەتی بەکردنەوەی دایەنگە ودەزگای خێرخـوازیی بـە کەرتـە جیاوازەکانیـەوە وسەر پەرشتی کردنیان بە پێی هەلومەرجی تایبەت بەوانەوە.

چواردەم: گرنگی دانی پێویسـت بـە نـەوەی نـوێ ووەگـەڕ خسـتنی هـەموو تواناکانیـان بـۆ خزمـەت وگەشەپێدانی کۆمەڵگا، ئەمەش بە هەماهەنگی دەبێ لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکاندا.

پازدەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای شارستانی کە کاردەکـەن بـۆ بـەدیهێنانی هەمان ئامانجەکانی وەزارەت لەگەڵ بەدوادا چوونی چالاکییەکانی .

شـازدەم: گرنگـی دان بـە گیراوەکـانی نـاو دەزگاکـانی چاکسـازیی کۆمەڵایـەتی ودابـین کردنـی پێویستیەکانیان بۆیان بە جۆرێکی وا کە لەگـەڵ پێـوەرە دەوڵەتیـەکان ومـافی مرۆڤـدا بگـونجێ وکاریش بۆ شیاندنی بکرێ بۆ تێکەڵاوکردنەوەیان لەگەڵ کۆمەڵگا بە هاریکاری کردن لەگەڵ مەڵبەندە پەیوەندیدارەکاندا.

حەڤدەم: هاندانی باس ولێکۆڵینەوەی تایبەت لە بارەی دیادە کۆمەڵایەتیـە جیاجیاکـان لەگـەڵ لایـەنی پەیوەندیدار بدرێت.

هەژدەم: دابین کردنی ماڵی حەوانە بۆ ئەو ئافرەتانەی کە ئەمانی کۆمەڵایەتی وخێزانییان لەدەست داوە.

نۆزدەم: ڕێکخستنی پەیوەندیی لە نێوان کریکار وخـاوەن کـارو کـارکردن لـە پێنـاوی پێشـنیازکردنی یاساکاریی پێویست بەوانەوە.

بیستەم: کارکردن لە پێناوی بنیاتنانی پرۆژەی وەبەرهێنان بۆ گەشـەپێدانی داهاتـەکانی وەزارەت و بـۆ دۆزینەوەی سەرچاوەی خودی بۆ دابین کردنی پارەی پرۆژەکان.

بیست ویەکەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ زانکۆکان ومەڵبەندەکانی تۆژینەوەی کۆمەڵایەتی بە جۆرێکی وا کە ئامانجەکانی وەزارەت بێنێتە دی.

بیسـت ودووەم: ڕێکخسـتنی بـازاڕی کـار بـەجۆرێکی وا مـافی کریکـارە خۆجێیـەکان دابـین بکـات وپێشنیازی یاساکاری پێویست بکات بۆ ئەو مەبەستە.

-پێکهاتەکانی وەزارەت-

ماددەی سێیەم:

وەزارەت لەم پێکهاتانەی خوارەوە پێکدێ:ـ

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە وبەرپرسە لە بەڕێوەبردنی کارەکانی وسەرپەرشتی وچاودێری کردنی چالاکییەکانی و،لەوەوە ئەو بڕیار و فەرمان ورێنماییانە دەردەچن کە پەیوەندییان بە ئەرکەکانی وەزارەت وپێکهاتەکانی ودەستەڵات وهەموو کاروبارە هونەری ودارایی وکارگێریی ورێکخستن بە پێی حوکمەکانی یاساوە هەیە و بەرپرسە بەرامبەر ئەنجومەنی وەزیران بەو ناوەی کە ئەندامێکی هاوکارە لەو ئەنجومەنەدا و بۆی هەیە هەندێك لە دەسەڵاتەکانی بدات بە بریکاری وەزارەت یا بەڕێوەبەرە گشتیەکان یان هەر کەسێکی لەوەزارەتدا بە شیاوی دەزانێ.

دووەم: بریکاری وەزارەت: یارمەتی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردنی کاروباری وەزارەت وسەرپەرشتی کردنی کارەکانی لە چوارچێوەی ئەو دەستەڵاتانەی کە لەلایەن وەزیرەوە پێی دەدرێ و دەبێ بڕوانامەی زانکۆی هەبێت.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت و چەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

چوارەم:نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وچەند فەرمانبەرێك یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: راوێژکاران: ژمارەیان لە چوار کەس زیاتر نابێ ودەبێ خاوەن بڕوانامەی زانکۆبن و خاوەن شارەزایی و کارامەیی بن.

شەشەم:پشکنێری گشتی: بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی دەبێ وژمارەیەك لە فەرمانبەرانی خاوەن شارەزایی وپسپۆڕیی یاریدەی دەدەن وراستەوخۆ بە وەزیرەوە دەبەسترێتەوە فەرمانگەکانی چاودێری کۆمەڵایەتی وتۆری پاراستنی کۆمەڵایەتی وخانەکانی دەوڵەت وچاکسازیی کۆمەڵایەتی دەپشکنێ.

حەوتەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری کارگێریی ودارایی: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کار و بیمی کۆمەڵایەتی:بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

نۆیەم: بەڕێوەبەرایەتیە گشتییەکانی چاودێری وگەشەپێدانی کۆمەڵایەتی لە پارێزگاکانی هەرێمدا: هەر یەك لەوانە بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بڕوانامەی زانکۆی هەبێت وخاوەن شارەزایی وکارامەیی بێت.

دەیەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتی چاکسازیی کۆمەڵایەتی:فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی بەڕێوەی دەبات وئەمانەی پێوە دەلکێ:ـ

1- بەڕێوەبەرایەتی چاکسازیی گەوران لەهەر پارێزگایەك لە پارێزگاکانی هەرێم.

2- بەڕێوەبەرایەتی چاکسازیی ژنان ومنداڵان لەهەر پارێزگایەك لە پارێزگاکانی هەرێم.

ماددەی چوارەم:

ئەنجومەنێك لە وەزارەتدا پێکدەهێنری بەناوی (ئەنجومەنی وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی) ولەمانە پێك دێ:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکە.

دووەم: بریکاری وەزارەت: ئەندامە و لەکاتی ئامادە نەبوونی وەزیر سەرۆکایەتی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن دەکات.

سێیەم: بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت: ئەندامن.

چوارەم: نوێنەرێك لە هەریەك لە وەزارەتەکانی دادو فێرکردنی باڵا وتوێژینەوەی زانستی وپەروەردەو مافی مرۆڤ وتەندروستی ورۆشنبیری کە پلەیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ: ئەندامن.

پێنجەم: نوێنەرێك لە یەکێتی گشتی سەندیکاکانی کریکاران لە هەرێم : ئەندامە.

شەشەم: نوێنەرێك لە یەکێتی ژوورە پیشەسازی وبازرگانیەکان لە هەرێم: ئەندامە.

حەوتەم: نوێنەرێك لە یەکێتییەکانی ئافرەتان وژنان لە هەرێم: ئەندامە.

هەشتەم: نوێنەرێك لە یەکێتییەکانی کەم ئەندامان لە هەرێم : ئەندامە.

نۆیەم: سێ کەسی خاوەن شارەزایی وپسپۆڕی لە دەرەوە یان لە ناوەوەی وەزارەت لەسەر پێشنیازی وەزیر : ئەندامن

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەن هەر سێ مانگ جاریك بەلانی کەم کۆدەبێتەوە ووەزیر بۆی هەیە داوای کۆبوونەوەی نا ئاسایی لە کاتی پێویستدا بکات.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەن ئەم دەستەڵاتانەی خوارەوەی دەبێ:

یەکەم: نەخشەکێشانی سیاسیەتی گشتی وەزارەت ودەرخستنی ئامانجەکانی لەبەر رۆشنایی حوکمەکانی ئەم یاسایە ودەسنیشان کردنی بنەمای کارگێڕی وهونەریی وئابووری

ودارایی وا کە بەلایەوە پـەیڕەو کردنـی لـە وەزارەتـدا خزمـەتی بـەدیهێنانی ئامانجـەکانی دەکات.

دووەم: وتوویژکردن لـەسەر پلانی بەرایی کورت ومام ناوەندیی ودرێژ خایەن کـە فەرمانگـەکانی وەزارەت ئامـادەی دەکـەن لـەگـەڵ دەربـڕینی بـیرورا بەرامبـەریان و پێشـکەش کردنـی راسپاردەی گونجاو لـەبارەیانەوە.

سێیەم: پێشنیازکردنی رێکخستنی وەبەرهێنانی سەرمایەی زێدەی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەت ، لـەگەڵ دەرخستنی رووەکانی وەبەرهێنان بە پێی پێویستیەکانی بەرژەوەندیی گشـتی ویاسـا کار پێکراوەکان ورێنماییە داراییەکان.

چوارەم: چاودێری کردنی جێبـەجێ کردنـی پلانـەکان بـە شـێوەیەکی دەوری ودەربـڕینی تێبـینی وراسپاردە لـە بارەیانەوە.

پێنجەم: لێکۆڵینەوە لـە پرۆژەکانی ئەو یاسایانەی کە وەزارەت دەیەوێ پێشنیازیان بکات.

شەشەم: وتوویژکردن لـەسەر راپـۆرتی گشـتی خـولی لـە بـارەی ئـەو کارانـەی وەزارەت، کـە فەرمانگەکانی پلان وبەدواداچوون ئامادەی دەکەن لـەگـەڵ دەربـڕینی تێبـینی وپێشـکەش کردنی راسپاردەکان لـە بارەیانەوە.

حەوتەم: لێکۆڵینەوە لـە هەموو ئەوانەی کە وەزیر دەیان خاتـە بـەردەم لـەگـەڵ دەربـڕینی بـیرورا لـەبارەیانەوە وپێشکەش کردنی پێشنیاز وراسپاردەی گونجاو.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: ئەرك و تایبەتمەندییەکانی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێڕەو دەسنیشان دەکرێن.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە بە پێی پێویستی کاری وەزارەت بەڕێوەبەرایەتی ومەڵبەندی لێکۆڵینـەوە وبـاس وبەش وهۆبەکان لـە نوێ دابمەزرێنێ یان لێکیان بدات یاخود هەڵیان وەشێنێتەوە ئەگەر پێویسـتی کرد.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە رێنمایی پێویسـت بـۆ ئاسـانکاری جێبـەجێ کردنـی حوکمـەکانی ئـەم یاسـایە دەربچوێنێ.

ماددەی هەشتەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یا بڕیارێك ناکرێ گەر لـەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

ماددەی نۆیەم:

پێویسته لەسەرئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی دەیەم:

یاسای ژمارە(34)ی ساڵی 2004ی وەزارەتی کار وکاروباری کۆمەڵایەتی هەرێمی کوردستان هەڵدەوەشێتەوە.

ماددەی یازدەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان) دا بلأودەکرێتەوە.

عدنان موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

- هۆیەپێویستیەکانی دەرچوواندنی ئەم یاسایە -

لە پێناوی بەدیهێنانی ئەو پەرەسەندن وگۆرانکارییە کۆمەڵایەتییانەی کە لە کوردستانی عیراقدا لەسایەی سیستەمی فیدرالی روویان داوە وبۆ رۆیشتن لەگەڵ ئەو پەرەسەندنەی کەلەو بوارەدا هاتۆتەدی وبۆ گونجان لەگەڵ ئەو گۆڕانکارییانەی کە لە باری کارکردن وبەرزبوونەوەی ئاستی تەکنیکی ورۆشنبیریی وئابووری چینی کریکاران لە هەرێمدا روویان داوە. هەروەها لە پێناوی پێویستی فراوان کردن وپەرەپێدانی خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتییەکان وپتەوکردنی چالاکییە پەیوەندیدارەکان بە سیاسەتە کۆمەڵایەتی یەکان وچەسپاندنی چەمکەکانی دیموکراتییەت و مافەکانی مرۆڤ ودانانی رادەیەك بۆ دیاردەی هەژاری وبێ کاری وگەشەپێکردنی داهاتی مرۆڤایەتی ودابین کردنی مافی خاوەن پێویستیەکان، ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

تێبینی: **ئەم یاسایە دوای پەسندکردنی لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان – وە لەژمارە** (69) **ساڵی هەشتەم -ی رۆژی** 2007/7/8 **رۆژنامەی** (**وەقایعی کوردستان**) **بڵاوکراوەتەوە**.